

Album fotografií (2)

Následující den brzy ráno – byla neděle – sotva se trochu rozbřeslo, Mánek byl zas už jako na trní. Děda ještě spal, z jeho pokoje se ozývalo lehké chrápání a Mánkovi vrtalo hlavou, jaké asi ještě snímky jsou v tom albu v truhle na půdě a proč je včera nevzali s sebou dolů, když děda sliboval, že mu bude vyprávět ještě něco. A napadlo ho, že by se pro něj mohl do stodoly vypravit sám a dědu překvapit. Vůbec mu nepřišlo na mysl, že lezení po žebříku a pak chůze po nepevných prknech až k vikýři ve střeše není bez nebezpečí a děda že by tuhle tajnou výpravu asi neschválil. Ba že by mu ji určitě zakázal. Vyhrabal se z postele a potichoučku polehoučku se z chalupy vytratil ven do ranní lezavé mlhy na dvorek. A šup do stodoly.

Jenže ouha, tam zjistil, že žebřík je od patra odstaven a leží podle stěny. To znamenalo pokusit se zvednout ho a k hornímu otvoru vedoucímu na půdu ho přistavit. Nebude moc těžký?

Sláva, nebyl, vždyť je hliníkový! Včera, jak byl zvědavý na něco jiného, to nezkoumal.

Zvládl úkol jako zkušený lezec. I když trochu napjatý byl. Co kdyby se něco zvrtilo? Třeba noha? Ale naštěstí ne. I chůze po vratkých prknech nahore dopadla dobře. Truhlici otevřel, album vzal, nesl je zpátky k žebříku a teprve tam si uvědomil, že se při sestupu dolů bude muset držet jen jednou rukou, když má druhou plnou. Kdyby se stalo, že by se třeba žebřík dole na mlatě podsmekl – to věděl, že se tvrdé hliněné základně stodoly říká mlat – zřítí se i s ním do hlubiny. A ta se mu teď, ve chvíli, kdy si tu možnost připustil, zdála veliká málem jako ta na komíně u cihelny. I když tady byl ve výšce nesrovnatelně menší, sotva tři metry. Jenomže co? Kdo ví, kdy se děda probudí. A kdyby volal o pomoc a přišel ho zachránit někdo od sousedů, byla by to podobná ostuda, jakou utrpěl děda, když byl kluk. To ne! A proto, třebaže v něm byla malá dušička, na žebřík vstoupil. V jedné ruce drahocenné album, druhou se přidržoval nosného okrajového sloupku. Díval se jen nahoru, protože bylo povzbudivé, jak se půda s každým krokem vzdalovala a pevná země naopak přibližovala, a najednou byl dole. Oddechl si, žebřík nechal stát a tichounce se vplížil do obytného stavení.

Tam ovšem bylo rázem po tajemství, protože děda stál v kuchyni u sporáku.

„Ty nespíš?“ zeptal se nejdřív klidně, a teprve když si všiml, že kluk má pod paží velkou knihu, hned věděl, co podnikl. A zaláteřil:

„Mánku, to snad ne! Jak sis..., co tě..., člověče, co kdybys..., žebřík jsem přece odstavil..., tys ho... Jak?“

„Je docela lehkej,“ namítl Mánek věcně.

„Právě že lehkej, a proto vratkej! Kluku, ty zasloužíš! Kdybys tam teď ležel jak dlouhej,

tak širokej, vždyť já bych o tobě ani nevěděl!“

„Neležím, dědo. Jsem tady. Celej a bez úrazu.“

„Zaplat'pánbůh,“ ulevil si děda, odložil vařečku, skočil k Mánkovi, popadl ho do náruče a ze samé úlevné lásky ho muchlal, jako by z něho chtěl duši vymačkat a ochránit ho před celým světem. A když ho konečně pustil, dodal: „Tys mi dal. A proč..., kvůli tomuhle?“ ukázal na album, které Mánek pořád třímával pod paží jako poklad.

„Když jsme je tam včera nechali a ty jsi říkal...“

„Všecko má svůj čas, dočkáš se. Máš hlad?“

„Teď už docela jo,“ přiznal Mánek a usmíval se na dědu jako největší nevinátka.

Děda přitom bůhvíproč utrousil: „Ty zkrátka ještě nevíš, že když se na jídlo trochu čeká, hlad se zmenší.“

Když se najedli, bylo to jako včera – kakao, chleba, buchta, všecko, co dům nabízel – děda se na něj zkoumavě zadíval a jen jako mimochodem poznamenal: „Jíš skoro víc, než je zdrávo.“

Mánek jako by neslyšel. Kývl k albu a zeptal se: „Smím?“

Nečekal na odpověď, a už listoval. Děda neprotestoval a sedl si k němu. A viděli znovu, co včera: pra- a praprababičku, cihelnu, komín, hasičský vůz s výsuvnou plošinou, spoustu lidí okolo... A pak náhle změna: snímek děvčátka, asi čtyř- nebo pětiletého.

Oblečeného v bílém a s bílou pletenou čepičkou. Na jedné fotce byla sama, celá stydlivá, dívala se jinam než na fotografa, na dalším s nějakou smutnou paní, asi s maminkou.

„Kdo to je?“

„Evička Řeháková s maminkou. Skoro sousedka. Byla asi o dva roky mladší než já. Otoč,“ požádal děda ztišeným hlasem.

Potom se Mánek lekl. Na dalším snímku byla rakev v záplavě květů, spočívající na vysokém katafalku, a před ní velká a silná hořící svíce. Štíhlostí a výškou připomínala zas ten zákeřný komín dávné cihelny. I když se lišila barvou. Byla bílá. A celý snímek jen černobílý.

Mánek mlčel. Tušil, že se nemusí ptát, že se děda Nuel rozhovoří sám. Ale on zatím šeptl znovu jen „otoč“.

Na dalším snímku byla tatáž rakev, teď ale menší, protože vyfocená z dálky, a pod ní v řadách sedadel spousta černě oděných lidí a jediná mezi nimi v bílém ta holčička Evička. Tentokrát bez čepice.

„V rakvi je Evičina maminka, paní Řeháková. Bylo jí jen něco málo přes třicet roků, když umřela. Na rakovinu. Tohle slovo jsem tenkrát slyšel v životě poprvé,“ povzdechl si

dědeček. A zeptal se: „Byl jsi už někdy na pohřbu?“

„Jo,“ řekl Mánek.

Dědu to překvapilo: „Komu?“

Mánek neodpovídal.

„Komu, Máňku?“

„Tomášovi. Spolužák. Letos na jaře.“

„Co se mu stalo?“

„Utopil se. Nechci o tom mluvit.“

„To je chyba, hochu. Jestli tě to trápí, mluv, mluv a mluv, jen tak se ti uleví.“

„Na pohřbu jsme byli celá třída. Říkal jsem básničku. Učitel mě k tomu vybral, a já se ve druhé sloce rozbrečel. Hanba.“

„Ale ne, Máňku. To si tak neber, žádná hanba. To je jen důkaz, jak moc ti bylo Tomáše líto. Bylo, vid’? Byli jste kamarádi?“

Mánek přikývl a ukápla mu slza. Utřel si ji a požádal: „Radši mi, dědo, řekni, proč máš tyhle fotky v albu.“

„Když jsme spolu šli včera ke hliňáku, řekl jsem u jednoho domku, že tam bydlel pan Řehák, kolega mého tatínka, tvého pradědy. Seděli spolu v kanceláři. Byla ale válka, zatklo ho gestapo, byl až do osvobození v německém koncentračním táboře.“

„Říkals, že se vrátil,“ vzpomněl si Mánek.

„Ano, ale už jako vdovec. Do té doby ani nevěděl, že mu manželka umřela. Já to mám v paměti víc než co jiného, protože táta paní Řehákovou všelijak podporoval a společně vymysleli, že až oba, já a Evička, dospějeme, tak že bych se s ní měl oženit.“

„Takže babička...“ snažil se to domyslet Mánek, ale děda ho nenechal dokončit.

„Ne, já si Evu nevzal. Když se jí otec vrátil, ze Šeříče se odstěhovali. Možná bych ti to neměl říkat, táta by asi namítal, že jsi na to ještě mladý, ale já po vlastních dávných zážitcích tvrdím, že děti se nemají od dospěláckých starostí držet stranou. Když o nich vědí a smějí o nich spolurozhodovat, jsou potom jako už velcí schopní líp pochopit tenhle náš prapodivně krásný, ale složitý svět. Co?“

Mánek neřekl nic, a děda pokračoval:

„On totiž, snaž se tomu porozumět, můj hodný tatínek měl výčitky svědomí, že pana Řeháka zavřeli, a jeho ne. Jako by tím byl nějak méněcenný. Jako by na něm za to za všechno, co se stalo, i za tu předčasnou smrt Eviny maminky, ležela vina, a tu jsem podle jeho mínění měl za něj napravit já tím, že bych si později Evu vzal. Asi mi nikdy neprominul, že jsem to neudělal.“

„Vždyť se přece odstěhovali...“ zkusil Mánek dědu utěšit, ale ten jen pokýval hlavou:

„Prý jsem ji měl hledat. Jenže já vím, že bychom se k sobě nehodili. Už jako děti ne. Nikdy bych ji o ruku nepožádal, ani kdyby v Šeříči zůstali. Dokonce už v tom dětském věku jsem se té myšlence bránil a dělal jsem všecko možné, abych se jí zprotivil a aby mě nechtěla. Kolik vážíš?“

„Co?“ Mánka otázka překvapila.

„Kolik vážíš? Ve škole nebo u doktora se přece vážíte, ne?“

„Jo takhle. Kolem třiceti asi.“

„Mhm,“ děda na to, „nevadí. Jsi větší, než jsem býval já, to by šlo. Hele, mám nápad. Nepůjdeme se podívat, jak se hraje v Šeříči házená? Dneska je mistrovský zápas s Kolínem. Za chvíli začínají.“

„Tak jo,“ nebyl proti Mánek. Ale dodal: „I když já mám radši fotbal.“

A šli a bylo to prima. Třebaže domácí prohráli.

Protože, jak řekl děda cestou zpátky, „člověk by se měl včas naučit i prohrávat.“